

ETA i els bisbes bascos

Joan Ordi

professor de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Vic

La possible il·legalització de Batasuna mitjançant la reforma de la Llei de Partits que promou el govern central ha aixecat una veritable polseguera en el clima polític de l'Estat espanyol. Els bisbes bascos s'hi han referit recentment en llur carta pastoral *Preparar la paz* de data 29 de maig de 2002. També aquest escrit ha estat objecte de múltiples crítiques, adhesions i comentaris poc matisats tant per part del govern central, del seu partit i d'altres partits com per part dels mitjans de comunicació i de diferents analistes. Per fer-se'n una opinió cabal d'aquest document, val la pena llegir-lo íntegrament: www.bizkeliza.org. Personalment, només en subratllaré dos punts que em semblen oferir-ne la clau de lectura: la intenció de fons i la legitimació dels bisbes.

Tant el títol de la pastoral com diferents punts de la seva argumentació posen l'accent fonamental en la situació de convivència al País Basc: els bisbes la caracteritzen de manca de pau social, modulada, a més a més, per un clima de por i d'amenaça de la integritat física de les persones. Els factors responsables d'aquesta ruptura pacífica de la convivència democràtica són tres: la duríssima violència causada pel terrorisme d'ETA; la manca de diàleg i les greus desavinences entre els partits polítics, encara no superades malgrat les eleccions autonòmiques del 13 de maig; i la contraposició, entre els ciutadans bascos, de diferents identitats nacionals amb sensibilitat excoent. Els bisbes valoren moralment el terrorisme de forma greument negativa; a més, el titllen de socavar els fonaments del sistema democràtic i es mostren clarament convençuts que ETA ha de desaparèixer per aconseguir la pacificació d'Euskadi. La confrontació entre els partits polítics també rep un judici molt crític: constitueix un atac directe a la democràcia i evidencia la manca de diàleg, sense el qual no es pot construir la pau. I l'ús de les diferents identitats nacionals dels bascos per crear un clima social d'exclusió i conflicte suposa una abdicació de la recerca de la pau i una mala gestió de la legítima pluralitat individual.

Sobre aquest rerefons, la possible il·legalització de Batasuna per via judicial planteja als bisbes una reserva cautelosa: ¿no podria causar un deteriorament més gran de la convivència i una confrontació i divisió socials més agudes? La lectura completa del text permet de complementar aquest dubte amb altres raons: podria expressar que un determinat ús del dret de la societat a la protecció i la seguretat podria acabar descompensant el deure de respectar els drets humans inviolables de les persones, àdhuc dels delinqüents o dels qui els donen suport; podria expressar l'afany d'imposar el dogma polític d'un determinat partit com si la pau s'identifiqués necessàriament amb aquest dogma; podria expressar una certa confusió entre nacionalisme i terrorisme, cosa en si errònia i que no respectaria la legítima pluralitat d'identitats nacionals.

Finalment, els bisbes se senten legitimats en llur pronunciament per la missió pastoral mateixa de l'Església catòlica, i no només per la gravetat de la situació al País Basc o simplement per criteris ètics. L'òptica, doncs, és pastoral en sentit estricte i, per tant, convindria desvincular-la del possible nacionalisme de l'Església basca. Recollint el to del conjunt del document, podríem explicitar-ne així l'òptica de fons: el missatge cristià no es viu en plenitud sinó en la transformació de la societat segons els valors de l'evangeli; ser cristià, per tant, demana un compromís seriós per la pacificació de la societat; aquest compromís exigeix aquell respecte a la pau que no la subordina a altres interessos, ni tan sols a un projecte polític en si legítim, car la pau és la forma social adequada de respectar els drets humans; treballar per la pau i en una educació per a la pau és, per a l'Església, una exigència que deriva directament de la seva esperança: el cristià no pot esperar realment en la plenitud del Regne de Déu si no construeix amb d'altres una esperança històrica de pau social per a tots que sigui realment tangible. O sigui, la humanització de la societat en la pau mitjançant els dos instruments que li són adequats: el diàleg respectuós i la cooperació efectiva, forma part de la concepció cristiana de l'existència; no respon, doncs, a una simple estratègia conjuntural ni a una determinada opció política, però sí obliga moralment totes les opcions

polítiques. Crec, si no erro, que els bisbes bascos, en el fons, volien dir això. És una llàstima que no s'hagi copsat bé i que el document hagi estat polititzat.